

VE VLEKU EVROPEIZACE - UTVÁŘENÍ PŘÍSTĚHOVALECKÉ POLITIKY ČR

DANIELA DVORÁKOVÁ

Mendelova univerzita

Abstract in original language

Česká republika po pádu komunistické režimu intenzivně usilovala o navázání kontaktů se západní Evropou a později i o plnoprávné členství v Evropské unii. Reformy demokratického a liberálního stříhu postupně zlepšovaly životní úroveň a Česká republika se od 2. poloviny 90. let začíná čím dál intenzivněji setkávat s novým fenoménem - přistěhovalectvím. V 90. letech dochází k prohlubování oblastí evropské integrace a přistěhovalecká politika ČR je tak utvářena v mantinelech daných společnou přistěhovaleckou politikou Evropské unie. Nezbytná komplementarita je dosahována transpozicí směrnic a následnými reformami cizineckého zákona. Česká republika se také pokouší o formování vlastních strategií, její manévrovací prostor je však omezen.

Key words in original language

Imigrační politika ČR; evropeizace; cizinecký zákon; společná přistěhovalecká politika EU.

Abstract

After the fall of the communist regime the Czech Republic sought to establish intensive contacts with Western Europe and later, to reach a full membership in the European Union. Undertaken democratic and liberal reforms gradually improved standard of living and the Czech Republic began from the 2nd half of the 90's be more intensely confronted with a new phenomenon - immigration. In the 90's the deepening of European integration proceeds, and the Czech immigration policy is so shaped within the constraints of the common immigration policy. The necessary complementarity is achieved through the transposition of Directives and subsequent reforms of the Aliens Act. The Czech republic also tries to launch its own strategies, but the space is restricted.

Key words

Czech immigration policy; Europeanization; Aliens Act; Common Immigration Policy.

1. ÚVOD

Území České republiky patřilo od poloviny 19. století až po 90. léta 20. století k vystěhovaleckým krajům a nebylo před rokem 1989 konfrontováno s rozsáhlejším zahraničním přistěhovalectvím.¹ Převažovala hospodářsky a později politicky podmíněná emigrace.

Po pádu komunistického režimu a v souvislosti s prováděnými liberálními a demokratickými reformami v 90. letech postupně začalo na území ČR cizinců přibývat a situace si vyžadovala novou právní úpravu. V roce 1992 byl přijat zákon č. 123/1992 Sb. o pobytu cizinců na území ČSFR, který podrobněji upravoval práva a povinnosti cizinců, zároveň však představoval značně liberální přístup k imigraci a umožňoval „téměř každému, aby vstoupil na území a dělal zde, co chce“².

Od druhé poloviny 90. let se začínají objevovat některé negativní jevy neřízeného přistěhovalectví, dochází k nárůstu nezaměstnanosti a Česko se snaží vyhovět požadavkům na přistoupení k Evropské unii. V Evropské unii se od druhé poloviny 90. let postupně krystalizovala koncepce společné imigrační politiky a ukázalo se, že pokud chce Česká republika splnit podmínky členství, bude muset svou legislativní úpravu změnit a upustit od koncepce vytváření zcela autonomní imigrační politiky.

2. EVROPEIZACE PŘISTĚHOVALECKÉ POLITIKY ČR

Česká republika podepsala již v roce 1993 asociační dohodu s Evropským společenstvím.³ Součástí smlouvy byl také závazek sladit právní řád ČR s právem EU, tj. převést jednotlivé *acquis* do právního systému ČR a provést implementaci komunitárních norem. Pro účely vyjednávání bylo *acquis* rozděleno do 31 tematických oblastí, tzv. kapitol. V otázkách transpozice jednotlivých právních aktů bylo možné vyjednat časově omezené výjimky, tzv. přechodná období.

---

¹ S výjimkou dvou návratových vln po skončení světových válek (Barša, P., Baršová, A. : Přistěhovalectví a liberální stát. Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku, Brno: Masarykova univerzita, 2005, s.205).

² Drbohlav, D.: The Czech Republic, in. Wallace, D., Dariusz, S. (eds.): Patterns of Migration in Central Europe, New York: Pgrave, 2001, pp. 203-226.

³ Přijetí nové dohody se vyžádal rozpad Československa. K zahájení bilaterálních vztahů bývalé ČSFR s EU a podpisu Evropské dohody o přidružení došlo již 16.12.1991.

V roce 1996 požádala Česká republika oficiálně o členství v EU. Evropská unie reagovala v roce 1997 předložením dokumentu Agenda 2000. Tento program strategie rozšíření vypracovaný Evropskou komisí obsahoval posudky na 10 kandidátských zemí střední a východní Evropy. Kandidátské státy zde byly upozorněny na konkrétní nedostatky, které je třeba odstranit a dále na to, že budou muset před vstupem do Evropské unie přijmout veškeré dosud schválené normy *acquis*, včetně změn v souvislosti s projednávanou Amsterodamskou smlouvou, zahrnující i nová pravidla pro oblast přistěhovalecké politiky. Kandidátské státy tedy před svým vstupem musely významně harmonizovat své právní řády a závazně přijmout i politiky, na jejichž vzniku a podobě se neměly možnost podílet. Některé politiky přitom byly komunitarizovány během přístupových vyjednávání, ale bez možnosti kandidátských zemí mít na jejich podobu jakýkoliv vliv.

2.1. JEDNOSTRANNÝ DOWNLOADING

Česká republika se na plné členství v Evropské unii připravovala několikaletým přístupovým vyjednáváním. Maximální sladění právních řádů a vyřešení potencionálních konfliktů byly nezbytnými podmínkami vstupu. Na základě adaptačního tlaku Evropské unie vláda iniciovala tzv. Národní programy přípravy České republiky na členství. Evropská komise hodnotila přípravu prostřednictvím každoročního dokumentu „Pravidelná zpráva o pokroku České republiky v přípravách na členství v EU.“ V těchto zprávách se vyjadřovala k pokroku, který Česká republika dosáhla v jednotlivých přístupových kapitolách, a ve kterých oblastech je potřeba provést další reformy. Již v posudku z roku 1997 Komise vyzývá k novelizaci zákonů v souvislosti s požadavky Společenství a závazkem (po vstupu Amsterodamské smlouvy v platnost) vytvořit z Unie „prostor svobody, bezpečnosti a práva.“⁴

Evropská unie výrazně jednostranně určovala, jaké reformy je nezbytné provést a v souladu s koncepcí tzv. východního stylu rozšíření používala nejrůznější formy materiálních stimulů a pobídek. V případě harmonizace to byla třeba finanční pomoc na soulad s *acquis* z programu Phare.⁵ Posudky v letech 1997-1999 nebyly pro Českou republiku v oblasti Justice a vnitřních věcí, kam spadá i imigrace příliš pozitivní. Obrat nastal až s přijetím zákona č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců, který začal platit od roku 2000. Zde došlo k první výraznější harmonizaci přistěhovalecké politiky s požadavky

---

⁴ Posudek Komise k žádosti České republiky o přijetí do Evropské unie, 1997.

⁵ Například v roce 1999 bylo z programu Phare na harmonizaci oblasti Justice a vnitřních věcí pro Českou republiku vydáno 4 mil. Eur. Viz např. Posudek Komise k žádosti České republiky o přijetí do Evropské unie, 1999.

komunitárního práva. V následujících letech pak byly prováděny další nezbytné novely cizineckého zákona, jejichž hlavním smyslem bylo zajistit inkorporaci v oblasti imigrace přijatých a přijímaných směrnic. Společná přistěhovalecká politika byla zavedena sice již smlouvou o EU, nicméně až Amsterodamská smlouva schválená v roce 1997 zavedla její postupnou komunitarizaci a koncem 90. let a začátkem 21. století se pak také objevují první směrnice a nařízení z oblasti společné přistěhovalecké politiky. Státy tzv. východního rozšíření se ale do plného vyjednávacího procesu mohly zapojit až po svém plném členství, tedy po 1.5.2004. Vyvrcholením vyjednávacího procesu bylo vydání "Souhrnné monitorovací zprávy o přípravách České republiky na členství" v roce 2003, ve které Evropská komise konstatovala úspěšné dokončení základní nezbytné harmonizace.

2.2. VÝCHODNÍ STYL ROZŠÍŘENÍ

Na posledním východním rozšíření můžeme pozorovat velmi rozdílné vzory integrace a evropeizace, pro které Klaus Goetz používá pojem „východní styl rozšíření“.⁶ Pro tento východní styl jsou typické zejména autoritativní hierarchická perspektiva evropeizace (autoritativní top-down přístup), podmíněnost postupu přístupových vyjednávání splňováním různých kritérií a podmínek, vysoký tlak EU na plnou adaptaci a implementaci komunitárních norem a relativní slabost institucí vůči adaptačním tlakům, pramenící z jejich nezralosti a slabé demokraticko-politické zkušenosti. Goetz spatřuje hlavní rozdíl mezi východním rozšířením a předchozími v tom, že zatímco státy původní EU 15 *acquis* aktivně vytvářely a ovlivňovaly, státy v poslední vlně *acquis* pouze „nuceně“ pasivně přijímaly. Důvody pro tento jednostranný downloading spatřuje ve velikosti a politické váze nově přístupujících států,⁷ slabé intraregionální koordinaci a reprezentaci různorodých zájmů. Politické vazby mezi zeměmi střední a východní Evropy jsou slabé, někdy dokonce

---

⁶ Goetz, K. H. : *The New Member States and the EU: Responding to Europe*, in: Bulmer, S. J., Lequesne, Ch. (eds.): *The Member States of the European Union*, Oxford: OUP, 2005, pp. 254-284.

⁷ Politická váha je tvořena faktory, jako jsou velikost populace, geopolitická pozice, historická pozice, síla ekonomiky, délka členství apod. (blíže Wallace, H.: *Exercising Power and Influence in the European Union: The Roles of Member States*, in: Bulmer, S. J., Lequesne, Ch. (eds.): *The Member States of the European Union*, Oxford: OUP, 2005 pp. 25-44.

napjaté.⁸ Další slabinou vyjednávacího procesu bylo, že přístupové státy vůči EU nevytvořily určitou společnou strategii, vedly se pouze bilaterální jednání. Možnosti vyjednávání jednotlivých států tak byly velmi omezené. Česká republika byla postavena před situací, kdy pokud se chtěla stát členem “klubu“, musela změnit charakter řady svých politik. Míra nesouladu v oblasti imigrace a cizinců byla značná - Česká republika byla nucena přijmout zcela nový zákon upravující tuto problematiku kvalitativně výrazně odlišným způsobem od předchozích úprav a provést řadu novelizací. Zavedla různé typy pobytových režimů, rozlišila cizince na občany a neobčany Evropské unie, na rodinné příslušníky občanů Evropské unie, na občany třetích zemí, zavedla vízovou povinnost se třetími státy dle seznamu EU, podnikla rozsáhlé přípravy na vstup do Schengenského prostoru, implementovala a stále implementuje řadu směrnic apod.. Míru evropeizace můžeme označit jako značně vysokou, jedná se o případ transformace. Došlo ke kompletnímu nahrazení dřívější přistěhovalecké politiky, institucí a procesů novými, zcela podle evropského vzoru, došlo ke změně esenciálních znaků a redefinici identit aktérů. Vstupem do Unie jsme se stali občany Unie a získali nová práva a povinnosti. Občané ze států mimo Unii se stali občany třetích států, byla zavedena vízová povinnost se státy, které dříve tuto povinnost neměly, a v některých případech došlo k částečnému narušení určitých přirozených vazeb.⁹ Rozhodování a podoba imigrační politiky se dostala ze suverénních kompetencí České republiky, aby byla spoluformovaná spolu s dalšími státy na evropské úrovni. Evropské normy se staly nadřazené českým zákonům.

Evropeizační zprostředkující faktory tlak na změnu významně podporovaly. V celé české společnosti byl v 90. letech 20. století a v prvních letech 21. století pozorovatelný značný entuziasmus pro vstup do struktur Evropské unie, struktur „Západu“. Víceméně napříč politickým spektrem a občanskou společností tak panoval široký konsenzus o vstupu do Evropské unie. V ČR dominovaly konsenzuální a kooperativní politické a organizační kultury a chyběly multiple veto points, resp. byly značně slabé, prezentované euroskeptickým křídlem kolem bývalého premiéra a současného prezidenta Václava Klause¹⁰ a některými krajně pravicovými stranami. Celospolečenský konsenzus a entuziasmus bohužel oslabovaly způsob vyjednávání České republiky, která tak v některých kapitolách značně absentovala od výraznějších požadavků. Ladislav Cabada uvádí, že

---

⁸ Jako příklad lze uvést maďarsko-polské vztahy. Pokusy vytvořit užší vazby prostřednictvím nadnárodní regionální integrace, například formací Visegrádské skupiny, mají zatím pouze velmi limitovaný úspěch.

⁹ Například se státy býv. Sovětského svazu nebo Balkánského poloostrova.

¹⁰ Goetz, K. H. : The New Member States and the EU: Responding to Europe, in: Bulmer, S. J. , Lequesne, Ch. (eds.): The Member States of the European Union, Oxford: OUP, 2005, pp. 254-284.

„poličtí aktéři poměrně nekonfliktně akceptovali předpoklad, že se „hlásíme do klubu“, a proto je naším úkolem pravidla přijmout a ne o nich diskutovat...“, „...chceme-li být členy klubu musíme přijmout i nerozumné požadavky“.¹¹

Ač strukturální změny učiněné v důsledku evropeizace české imigrační politiky vedly k redistribuci síly mezi relevantními aktéry, do schválení Lisabonské smlouvy si státy držely v oblasti přistěhovalecké politiky poměrně silné postavení. Lisabonská smlouva však rozšířila rozhodování na základě kvalifikované většiny a v rámci procedury spolurozhodování s Parlamentem do většiny oblastí přistěhovalectví a formace vlastních strategií tak byla ještě více omezena.

3. ZÁKLADNÍ NASTAVENÍ RÁMCE SPOLEČNÉ PŘISTĚHOVALECKÉ POLITIKY PO PŘIJETÍ LISABONSKÉ SMLOUVY

Oblast společné přistěhovalecké politiky je dynamicky se rozvíjející oblastí integrace. Lisabonská smlouva přinesla další rozšíření kodicize a tedy odstranění práva veta národních států v celé řadě oblastí. Hlava IV. s označením „Vízová, azylová a přistěhovalecká politika a jiné politiky týkající se volného pohybu osob“ se změnila na hlavu V s názvem „Prostor svobody, bezpečnosti a práva“. Nový čl. 63a SES (čl. 79 SFEU) pak vymezuje pravomoci Unie v oblasti přistěhovalectví, které byly převedeny pod řádný legislativní postup. Dle čl. 63a Unie vyvíjí společnou přistěhovaleckou politiku a pro tyto účely přijímá Rada spolu s Evropským parlamentem opatření určující (čl. 63a, odst. 2, písm. a-d) :

1. Podmínky vstupu a pravidla, podle nichž členské státy udělují dlouhodobá víza a vydávají dlouhodobá povolení k pobytu, včetně těch, které jsou vydávána za účelem slučování rodin.
2. Vymezení prav státních příslušníků třetích zemí oprávněně pobývajících v členském státě, včetně podmínek upravujících svobodu pohybovat se a pobývat v ostatních členských státech.
3. Nedovolené přistěhovalectví a nedovolený pobyt včetně vyhoštění.
4. Boj proti obchodu s lidmi.

---

¹¹ Cabada, L. : Česká politika a perspektiva evropeizace – několik úvah, in: Dančák, B., Hloušek, V. (eds.):Parlamentní volby 2006 a česká politika, Brno: IIPS, 2006, s. 140.

Unie přijetím Lisabonské smlouvy získala značnou kontrolu nad koncepcí imigrace s cílem postupného sjednocení pravidel pro vstup a pobyt příslušníků třetích států v Evropské unii. Procedura spolurozhodování byla rozšířena do celé agendy přistěhovalecké politiky. V pravomoci národních států zůstaly pouze integrační politiky (č. 63a odst. 4) a možnost stanovit objem vstupů státních příslušníků třetích států (čl. 63a odst. 5). Státy ztratily důležitou suverénní pravomoc určovat podmínky vstupu příslušníků třetích států na své území, nicméně možnost stanovit objem vstupů má sloužit jako určitý regulační mechanismus ochrany vnitřního trhu proti nežádoucímu přílivu příslušníků třetích států.¹² V pravomoci Unie je nyní určení podmínek pro udělení dlouhodobých i krátkodobých pobytů, včetně pobytů za účelem sloučení rodiny a vymezení práv oprávněně pobývajících přistěhovalců. Tyto procedury by měly být postupně platné a shodné ve všech členských státech.

Z hlediska ochrany základních práv a svobod se přijetím Lisabonské smlouvy stala právně závaznou Listina základních práv a svobod Evropské unie v rámci pravomocí, které má Unie vymezeny smlouvami (nový čl. 6 SEU). Dále Unie dle čl. 6 odst. 2 SEU přistoupila k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, která by měla tvořit obecné zásady práva Unie (čl. 6 odst. 3 SEU). I když byla Listina až do ratifikace Lisabonské smlouvy právně nezávazná, unijní instituce se na ni při tvorbě legislativy často odvolávaly a Listina byla používána zejména generálními advokáty a Soudem první instance. Soudní dvůr naopak delší dobu na Listinu nereflekoval a odkaz na Listinu poprvé použil až v červnu 2006, v rozsudku C-540/03 *Evropský parlament v. Rada*, který se týkal směrnice o právu na spojení rodin legálních příslušníků třetích států – oblasti společné imigrační politiky.¹³

V souvislosti s potenciálním budoucím používáním Listiny v oblasti společné přistěhovalecké politiky lze souhlasit s tvrzením, že „sekundární legislativa zůstane hlavním zdrojem definice, zpřesnění a konkretizace jednotlivých práv individua i po nabytí právní závaznosti Charty, jelikož tento ucelený katalog lidských práv ze své samotné podstaty je způsobilý

---

¹² Pítrová, L. a kol.: *Když se řekne Lisabonská smlouva*, Praha: Odbor informování o evropských záležitostech, Úřad vlády České republiky, 2008, s.98.

¹³ Otázkou je, zda má tento první rozsudek s odkazem na Listinu učiněný v oblasti přistěhovalecké politiky nějaký symbolický význam, či zda důvodem bylo, že na Listinu odkazovala již samotná směrnice, jejíž legalita byla přezkoumávaná.

artikulovat práva jen velice obecně, rámcově a stručně, bez uvedení podmínek pro jejich realizaci.“¹⁴

4. PROSTOR PRO VLASTNÍ STRATEGIE ČESKÉ IMIGRAČNÍ POLITIKY

Po dosažení základní nezbytné harmonizace se otevřel nový prostor pro formulaci vlastních konceptů a strategií v mantinelech daných společnou imigrační politikou. Tento prostor byl dlouhou dobu zaplňován spíše sporadicky. Zejména v posledních letech můžeme zaznamenat zvýšenou snahu prosazovat zájmy v komplikované struktuře evropské multi-level governance. Je to nanejvýš důležité, protože schválení Lisabonské smlouvy odebralo možnost veta národním státům v Radě v celé řadě důležitých oblastí. Za jeden z úspěchů vyjednání ČR lze označit například vytvoření účelové koalice států z nové vlny rozšíření, jejímž cílem bylo posunout platnost modrých karet až na rok 2011.¹⁵ Další ukázkou vzrůstající aktivity je dílčí úspěch české strany, které se v návrhu směrnice o podmínkách vstupu a pobytu vysoce kvalifikovaných migrantů dostalo ujištění, že směrnice nebude harmonizovat některé normy, které jsou v současnosti ještě výhradním právem jednotlivých států.¹⁶

Jako příklad nedávné samostatné iniciativy můžeme uvést projekt zelených karet. Omezený výběr zemí, nadstandardní administrativní vyřizování i špatné načasování v době vrcholu hospodářské krize však odsoudilo projekt k neúspěchu. Od roku 2009, kdy byly karty zavedeny, mluvíme pouze o desítkách případů, kdy cizinci možnost získat zelenou kartu využili. V současné době byl tento projekt překonán implementací směrnice Rady 2009/50 ES o podmínkách pro vstup a pobyt státních příslušníků třetích zemí za účelem výkonu zaměstnání, vyžadujícího vysokou kvalifikaci, jedná se o tzv. modré karty. Došlo k zavedení nového rámce pro výkon práce a možnost získání pracovního povolení, který dříve připravené zelené karty překonal.

---

¹⁴ Šišková, N.: *Dimenze ochrany lidských práv v EU*, Praha: ASPI Publishing, 2003, s.67.

¹⁵ ČR se spolu s některými dalšími státy z nové vlny rozšíření zasazovala o posunutí jejich platnosti na rok 2011, tj. do doby, kdy skončí pro nové členské země tzv. přechodná období na některých pracovních trzích v EU. *Ihned.cz: Česko brání zavedení modrých karet*, Euractiv.cz(2008): *Nečas má výhrady k modrým kartám*, 2008.

¹⁶ Jednalo se o výši platu a sociálního zabezpečení pro kvalifikované pracovníky třetích států.

V oblasti formulace přistěhovalecké politiky je dále patrný posun od liberální politiky až ke značně restriktivním stanoviskům, které jdou nad rámec úpravy požadované Bruslem. Řada subjektů na domácí politické scéně se staví k imigraci podezíravě a s obavami,¹⁷ což nás může vést až k interpretaci, že Česká republika v současné době inklinuje k imigrační strategii zadržování¹⁸ a mnohdy vnímá přistěhovalectví spíše jako hrozbu než příležitost. S tímto tvrzením koresponduje i nedostatek strategií, které by lépe odpovídali geopolitické pozici České republiky, jejím ekonomickým zájmům a demografickým prognózám.

5. ZÁVĚR, IMPLIKACE PRO ČESKOU PŘISTĚHOVALECKOU POLITIKU

Česka republika z hlediska své historické zkušenosti nedisponovala vlastní nezávislou imigrační politikou a v této oblasti neměla ani mnoho zkušeností. Od podání přihlášky do Evropské unie se imigrační politika ČR vyvíjela pod silným tlakem evropských struktur ve směru její kompletní změny a redefinice. Tato změna vzhledem k relativní slabosti institucí vůči adaptačním tlakům, slabé politické váze a všeobecnému společenskému konsenzu proběhla poměrně hladce. V případě způsobu evropeizace české imigrační politiky byla až do roku 2004 uplatněna koncepce top-down přístupu. Charakter evropeizace výstižně popisuje Goetzův koncept tzv. autoritativního východního stylu. Míra nesouladu v oblasti imigrace a postavení cizinců byla značná a vedla ke kompletnímu nahrazení dřívější přistěhovalecké politiky, institucí a procesů novými, zcela podle evropského vzoru. Další výrazný zásah do státní suverenity pak přinesla Lisabonská smlouva. Přistěhovalecká politika získala ještě větší supranacionální charakter, komunitarizace byla rozšířena i do podmínek legálního přistěhovalectví.

Evaluace přistěhovaleckých strategií pak ukazuje na nedostatky vlastních národních strategií,¹⁹ které by reflektovali geopolitické postavení, ekonomické zájmy a potřeby trhu a konečně také reflektovaly nově se objevující demografické problémy- stárnutí obyvatelstva a postupný úbytek produktivní pracovní síly. Další rovinou je pak specifické postavení v rámci

---

¹⁷17 Například vyjádření bývalého ministra vnitra v nálezu ÚS 26/07, postoj k cizincům v době ekonomické krize nebo komentáře hlavních politických představitelů v diskuzi o zavedení zelených karet.

¹⁸18 Blíže viz Barša, P., Baršová, A.: Přistěhovalectví a liberální stát. Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku. Brno: Masarykova univerzita, 2005, s.244 a násl.

¹⁹19 Blíže k přistěhovaleckým strategiím ČR viz. Dvořáková, D. ,2009: Nové přístupy v imigračních politikách Francie a České republiky, Diplomová práce, MU.

struktury společné přistěhovalecké politiky a ztráta práva veta v celé řadě oblastí.. Pokud chce mít Česká republika nadále vliv nejen na tuto politiku, musí se učit formovat koalice a hledat spojence na nadnárodní, národní i subnárodní úrovni v souladu s koncepcí multi-level governance EU.

Použité zkratky:

- SEU- Smlouva o Evropské unii
- SES- Smlouva o založení evropského společenství
- SFEU- Smlouva o fungování Evropské unie.

Literature:

- Barša, P., Baršová, A.: Přistěhovalectví a liberální stát. Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku, Brno: Masarykova univerzita, 2005.
- Barša, P., Baršová A.: Česká republika jako přistěhovalecká země. Policy paper. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2006.
- Bulmer, S. J., Lequesne, Ch.(eds.): The Member States of the European Union, Oxford: OUP, 2005, pp. 97-118.
- Bulmer, S. J. ,Radaelli, C. M.: The Europeanization of National Policy, in: Bulmer, S. J., Lequesne, Ch. (eds.): The Member States of the European Union, Oxford: OUP, 2005, pp. 338-359.
- Cabada, L. Česká politika a perspektiva evropeizace – několik úvah, in: Dančák, B., Hloušek, V. (eds.):Parlamentní volby 2006 a česká politika, Brno: IIPS, 2006.
- Dančák, B., Fiala, P., Hloušek, V. (eds.): Evropeizace: Nové téma politologického výzkumu, Brno: IIPS, 2005.

- Drbohlav, D.: The Czech Republic, in: Wallace, D., Dariusz, S. (eds.): Patterns of Migration in Central Europe, New York: Palgrave, 2001, pp. 203-226.
- Drbohlav, D. Immigration and the Czech republic, International Migration Review, 2003, Vol. 37, No1, pp. 194-224.
- Cowles, M. G. , Caporaso, M., Risse, J. T. (eds.): Transforming Europe: Europeanization and Domestic Change, London: Cornell University Press, 2001.
- Goetz, K. H. : The New Member States and the EU: Responding to Europe, in: Bulmer, S. J. , Lequesne, Ch. (eds.): The Member States of the European Union, Oxford: OUP, 2005, pp. 254-284.
- Pítrová, L. a kol.: Když se řekne Lisabonská smlouva, Praha: Odbor informování o evropských záležitostech, Úřad vlády České republiky, 2008.
- Wallace, H.: Exercising Power and Influence in the European Union: The Roles of Member States, in: Bulmer, S. J., Lequesne, Ch. (eds.): The Member States of the European Union, Oxford: OUP, 2005 pp. 25-44.
- Šišková, N. : Dimenze ochrany lidských práv v EU, Praha: ASPI Publishing, 2003.

Právní předpisy:

- Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství, 2009, Úřední věstník EU, Brusel.
- Listina základních práv Evropské unie , 2000, Úřední věstník EU, Brusel.
- Smlouva o založení Evropského společenství (SES), konsolidované znění z roku 2006, Úřední věstník EU, Brusel.

- Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie, 2010, Úřední věstník EU, Brusel.
- Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky ve znění posledních novel, dostupné z: (http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/migrace/legislativa/326_99.pdf).

Elektronické zdroje:

- Agenda 2000, 1997, dostupné z <http://www.mzv.cz/wwWo/mzv/default.asp?id=17437&ido=218&idj=1&amb=1>.
- Idnes.cz: Cizinci k nám zavlečou tuberkulózu a AIDS, strašil ve Sněmovně Rath, 2008
- Idnes.cz : Nečasovy karty posílí organizovaný zločin, 2008.
- Posudek Komise k žádosti České republiky o přijetí do Evropské unie (<http://ec.europa.eu/ceskarepublika/pdf/posudek97.pdf>).

Contact – email

daniela.dvo@seznam.cz